Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 45 (127) | Vilnius 1939 m. balandžio 18 d. (antradienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Amerika aiškiai paklausė: Taika ar karas?

KUO BAIGSIS GARANTIJOS?

Po paskutinių Čemberleno ir Deladje kalbų padėtis pasidarė gana aiški. Anglija ir Prancūzija pasižadėjo ateiti į pagelbą su visomis karinėmis jėgomis ne tik Lenkijai, bet Rumunijai ir Graikijai. Vadinasi, jeigu kuri nors valstybė Lenkija, Rumuniją ar Graikiją užpultų arba kokiu nors kitu būdu grėstų šių valstybių nepriklausomybei, tai Anglija ir Prancūzija nieko nelaukdamos jas gintų. Dar turime priminti, kad Prancūzija su Anglija gins Šveicariją, Belgiją, Olandiją ir Daniją. Tokiu būdu aplink yra Vokietiją sudarytas beveik ištisas ratas. Tame rate kai kur matosi lyg ir spragos. Štai, pavyzdžiui, nieks nedavė tokių garantijų Lietuvai, Latvijai arba Estijai. Tačiau reikia atsiminti, kad, pavyzdžiui, pasikėsinimą prieš Lietuvą greičiausiai Lenkija paskaitytų kaip grėsmą jos nepriklausomybei ir todėl duotos garantijos turėtų pradėti veikti. Latvijos ar Estijos, manoma, neleistų užimti Sovietai. Taigi šioje Europos dalyje jokios spragos ir nėra. Einant toliau, turinti garantijas Lenkija jungiasi su garantijas gavusia Rumunija. Bet jau po jos eina Bulgarija, kuri kaip tik yra Berlyno-Rymo ašies įtakoje ir turi pretensijų prie Graikijos ir Rumunijos (Dobrudžas). Ši spraga ir joje esanti Balkanų Santarvei priešinga Bulgarija gali pasidaryti Berlyno-Rymo įrankis prieš Rumuniją, Graikiją Jugoslaviją, juo labiau, kad ašis į tą darbą galės įkinkyti dar Vengriją, kuri turi pretensijų prie Rumunijos žemių (Transilvanija). Šioje vietoje ašis gali daryti visokius bandymus. Apie tai rašoma kitoje vietoje. Šis ratas baigiasi Graikijoje. Tačiau negalima palikti ir Turkijos, kuri iš dalies yra Europos valstybė. Turkija garantijų negavo. Bet neabejojama, kad Anglija ir Prancūzija pavojaus metu ją labiau gintų negu kurią kitą valstybę, nes jos rankose yra labai svarbūs strateginiai punktai (pirmiausia Dardanelai). O Turkija jungia Europą su arabų tautomis, su Afrika, kuri iki Suezo kanalo yra visiškoje Anglijos įtakoje ir be jokių abejonių karo metu rems Angliją ir Prancūziją, juo labiau, kad tai yra šių valstybių kolonijos ar protektoratai. Mažą spragelę sudaro Italijos Libija, bet ji nėra taip labai reikšminga. Galutinai prasidedąs Prancūzijos Marokas, kuris baigiasi didele ir be galo reikšminga spraga, būtent Ispanijos Maroku ir toliau visa pačia Ispanija. Tiesa, Ispanijos laikysena dar nėra galutinai paaiškėjusi. Ji pati gal norėtų būti neutrali, tačiau kol dar joje stovi italų pulkai ir oro laivyno eskadrilės, noromis ar nenoromis, demonstruoja kaip ašies partneris. Šiuo atveju svarbu yra ne tiek Ispanijos kariuomenė (ji dabar labai silpna), kiek pati teritorija.

Šio rato tikslas—neleisti vokiečiams ir italams grobti svetimų žemių, ieškoti „gyvybinių erdvių". Bet atsimename, kad savo kalbose Musolinis, o ypač Hitleris labai griežtai pasisakė prieš apsupimą. Hitleris pagrasė, kad apsupimo nepakęs, neleis, kad jam kas nors trukdytų ieškoti „gyvybinės erdvės". O tas apsupimas, jų nuomone, jau įvyko, todėl reikia laukti reakcijos ir apsupimo ardymo. Kyla klausimas, kaip Hitleris su Musoliniu pasielgs? Radikališkiausia priemonė būtų ginklas. Bet Hitleris, o juo labiau Musolinis jo tuo tarpu nepakels, vietoj to visus gąsdindami įvairiomis prekybos sutartimis, vidujiniais perversmais ir t. t. O kur pirmiausia mėgins, irgi sunku pasakyti. Bet netenka abejoti, kad ta akcija tuojau prasidės. Nuo to atsisakius reikėtų Vokietijai likti nors didele, bet kuklia, ramia Europos valstybe, vadinasi, reikėtų Hitleriui grįžti atgal. Tas būtų lygu jo žvaigždės nusileidimui ir hitlerizmo galui. Aišku, Hitleris taip baigti niekuomet nenorės. Todėl kritišku momentu, kada kitos išeities neras, galės kelti ginklą, jeigu prieš tai kas nors prieš jį nepakels. Koks gali būti visa to rezultatas, nepatogu spėlioti. Tačiau reikia prisiminti, kad prieš ašį dabar pasiryžę eiti visos minėto rato valstybės, su Anglija ir Prancūzija priešakyje, stipriai remiant Sovietams ir Amerikai. Tai milžinas, kuriam netruks nei žaliavos, nei duonos, nei žmonių. O ašis, nors stipri ginklais, bet neperdaugiausia turi žmonių, be galo mažai maisto, žaliavos ir yra moraliai, psichiškai labai išvarginta. Be to, reikia priminti, kad Vokietija tik nuo 1934 metų turi reguliarią, nuolatinę kariuomenę. Per 4—5 metus neįmanoma tinkamai ji paruošti ir prigaminti rezervų. Taigi mažai terasime tokių pesimistų, kurie tvirtintų, kad karą laimės ašis. **J.**

Paskutinis Amerikos įspėjimas

Jau ir anksčiau buvo žinoma, kad Jungtinės Amerikos Valstybės atsidėjusios seka politinio Europos gyvenimo įvykius, kartas nuo karto dėl to išreikšdamos savo nuomonę. Amerika, kaip žinia, stovi Anglijos ir Prancūzijos pusėje ir tai labai nepatinka Vokietijai.

Pagaliau šio mėn. 15 dieną, kada padėtis pasidarė ypač įtempta, Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas Ruzveltas nusiuntė Musoliniui ir Hitleriui vienodas telegramas.

Ruzveltas savo telegramoje klausia: „Ar Tamsta gali užtikrinti, kad Tamstos kariškos jėgos neužpuls ir neįsiverž į žemes šių nepriklausomų tautų: Suomijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Švedijos, Norvegijos, Danijos, Olandijos, Belgijos, Anglijos, Airijos, Prancūzijos, Portugalijos, Ispanijos, Rumunijos, Šveicarijos, Lichtenšteino, Liuksemburgo, Lenkijos, Vengrijos, Jugoslavijos, Sovietų Rusijos, Bulgarijos, Graikijos, Turkijos, Arabų kraštų, Sirijos, Palestinos, Egipto ir Irano.

Toksai užtikrinimas turįs būti duotas ne tik šiam momentui, bet ir tolimesnei ateičiai".

Toliau savo telegramoje Ruzveltas pareiškė, kad jei Hitleris ir Musolinis pasižadės neliesti suminėtų tautų žemių, tai bus kreiptasi ir į kitas valstybes, kad ir jos pasižadėtų ilgesnį laiką nesigriebti viena prieš kitą ginklo.

Ruzvelto nuomone, toksai pastovesnės taikos užtikrinimas leistų pasauliui laisviau atsikvėpti. Be to, galima būtų sumažinti išlaidas karo reikalams ir atstatyti pasaulinę prekybą.

×

Prezidento Ruzvelto telegrama Hitleriui ir Musoliniui visoje Europoje padarė nepaprastą įspūdį, nes šiuo kritišku momentu, kada diena iš dienos laukiama visokių galimumų, Amerikos prezidento paklausimas, galima, sakyti, yra paskutinis Berlynui ir Rymui įspėjimas nežaisti su ugnimi parako sandėliuose.

Vokiečiai plūsta

Jei visa Europa su džiaugsmu priėmė Ruzvelto telegramą, kaipo paskutinį mėginimą gelbėti pasaulio taiką, tai Vokietijos valdančiuose sluoksniuose ši telegrama padarė įspūdžio, lyg giedrą dieną būtų trenkęs perkūnas.

Tą pačią dieną Hitleris iš savo rezidencijos atvyko į Miunchena, kur iškrido iš Berlyno užsienių reikalų ministras Ribentropas ir kiti Vokietijos politinio gyvenimo šulai.

Kartu visi vokiečių laikraščiai pradėjo nepaprastai piktą kampaniją prieš Ruzveltą, prikišdami, kad jis savo telegramą išsiuntė ne ten, kur reikėjo. Matyt, vokiečiai norėtų, kad Ruzveltas būtų įspėjęs... Prancūziją ar Angliją.

Kartu vokiečių spauda nurodo, kad Vokietijos atstovai negali sėsti kartu prie vieno stalo su bolševikais, kol jie bus lygiai su kitais traktuojami politiniame gyvenime.

Kitą dieną vokiečių spauda dar griežčiau pradėjo rašyti prieš Ruzveltą, visiškai nesiskaitydami su žodžiais.

×

Rymas tuo tarpu nėra taip griežtai nusistatęs dėl Ruzvelto telegramos. Italų spauda paduoda tik telegramos tekstą, visiškai jos nekomentuodami.

×

Kol kas dar nieko nežinia, koks bus abiejų diktatorių oficialus atsakymas į Ruzvelto paklausimą.

Savaime aišku, kad kaip Italijos, taip ir Vokietijos atsakymas į Ruzvelto telegramą laukiamas labai nekantriai.

Hitleris atvyks į Dancigą

„Kurjer Wileński" šio mėn. 15 dieną pranešė, kad po kelių dienų (IV — 20 d.) į Dancigą žadąs atvykti Vokietijos kancleris Hitleris.

Laikraščio pranešimu, Dancige skubiai ruošiamasi sutikti Hitlerį. Tuo tikslu prieš keletą dienų Dancige įvykęs hitlerininkų partijos prezidiumo posėdis, kuriame pirmininkavo Dancigo hitlerininkų vadas Fersteris.

Esą tame posėdyje nutarta, kad Hitlerio priėmimo iškilmės turėsiančios būti labai didelės, todėl kiekvienas apsirūpinti turi vėliavomis. Tas reiškia, kad kokių iki šiol Dancige dar nebuvo. Iškilmėms paruošti, ypač miestui papuošti esą skiriama 120 tūkstančių guldenų (guldenas lygus auksino kursui).

Spėjama, kad tą dieną į Dancigą atvyks ir daugiau Vokietijos vadų. Minimi yra šie: marš. Geringas, ministrai — Hesas, Gebelsas ir Frikas.

Iš šios žinios tačiau neaišku, ar Hitleris balandžio 20 dieną atvyks į Dancigą iš ryto ar popiet. Mat, tą dieną visoje Vokietijoje bus iškilmingai paminėtos Hitlerio gimimo 50 metų sukaktuvės. Ta proga Berlyne ruošiamas didelis vokiečių kariuomenės paradas, į kurį yra pakviesta nemaža aukštųjų asmenų iš kitų valstybių. Taigi nežinia, ar Hitleris patsai priims kariuomenės paradą ir tik po to išskris į Dancigą, ar iš ryto jau bus Dancige.

Kiti lenkų laikraščiai šio žinios nepakartojo, todėl dar nežinia, ar Hitleris iš viso atvyksiąs į Dancigą.

×

Viena telegramų agentūra (ATE) praneša, kad šio mėn. 14 dieną Lenkijoje buvo sukonfiskuotas Dancigo dienraštis "Danziger Neueste Nachrichten" už paduotas netikslias žinias apie Lenkiją.

Minėtos agentūros pranešimu, tą pačią dieną Dancige buvo sukonfiskuoti šie lenkų laikraščiai: „I. K. C." „Tempo Dnia", „Goniec Warszawski", „Mały Dziennik" ir „Kurjer Bałtycki".

— Šio mėn. 17 dieną į Varšuvą atvyko vyriausias Estijos kariuomenės vadas gen. Laidoneris. Varšuvoje gen. Laidoneris išbus kelias dienas, o paskui vyks toliau.

Lietuvoje įsteigta Tautos Ūkio Taryba

Klaipėdos krašto netekimas privertė Lietuvos valstybę pertvarkyti savo ūkinį gyvenimą. Naujoji vyriausybė, be kitų uždavinių, skubiai ėmėsi šio darbo. Jos sumanymu jau yra steigta Tautos Ūkio Taryba, kurios tikslas — svarstyti Lietuvos ūkinius reikalus ir aptarti ūkio politikos linkmę ir rengti planus ūkinei gerovei kelti. Taryba yra finansų ministro žinioje ir yra jo patariamas veiksnys ūkio reikalais. Jos pirmininku yra pats finansų ministras gen. Sutkus, jo pavaduotojas — J. Tūbelis. Taryba pradeda veikti nuo balandžio 17 d.

Tautos Ūkio Taryba pirmiausia pasiryžusi kreipti dėmesį į taupumą. Ji svarstys kaip galima būtų sumažinti valstybės biudžetas ir kuriose srityse turėtų būti daroma mažiau išlaidų. Šiuo metu visose įstaigose peržiūrimos išlaidų sąmatos ir daromi susispaudimai.

Ryšium su tuo Lietuvos Valstybės Prezidentas Antanas Smetona atsisakė valstybės iždo naudai nuo savo atlyginimo dalies, kuri sudaro daugiau kaip 17 procentų viso jo gaunamo atlyginimo. Panašiai padarė Seimo atstovai ir ministrai, kurie nutarė iždo naudai neribotam laikui atsisakyti 10 proc. savo gaunamo atlyginimo.

Žydai varomi iš Klaipėdos

Vokiečių valdžios įstaigos Klaipėdoje išleido įsakymą pasilikusiems žydams, kad jie per 14 dienų išsikraustytų iš Klaipėdos krašto. Jei jie įsakymo nepaklausytų gera valia, jie būsią suimti ir varu išmesti. Žydų išsiuntimas oficialiai aiškinimas tuo, kad nearijams draudžiama gyventi jūrų tvirtovėse ir jų apylinkėse.

Žydai, kurie bus priversti išvykti iš Klaipėdos, negalėsią išsivežti savo turto. Toks įstatymas dar anksčiau buvo paskelbtas. Hitlerininkai savo parėdymą remia tuo, kad žydai esą atėjūnai ir, kaipo tokie, atvykdami Klaipėdon, nieko neatsivežė, tad negali nieko ir išsivežti.

Įtartini Vokietijos karo laivyno manievrai

Šio mėn. 14 dieną Europoje pasklido sensacinga žinia, kad netrukus Vokietijos karo laivyno dalis išplauksianti į Viduržemio jūrą manievruoti. Tą pačią dieną vakarą ši žinia buvo patvirtinta paskelbus oficialų pranešimą, kuriame pasakyta, kad Vokietijos karo laivyno dalis išplaukianti į užsienį atlikti paprastus manievrus, kuriuos kasmet atlikdavo išskyrus Ispanijos naminio karo laiką. Pažymėtina, kad pakeliui į Viduržemio jūrą Vokietijos karo laivyno eskadra sustos keliuose Ispanijos uostuose prie Atlanto vandenyno, aplankys Portugalijos uostus ir po to Viduržemio jūrose prasidės manievrai.

Vokiečių karo laivyno eskadra išplauks iš Vilhemshafeno uosto šio mėn. 18 dieną.

×

Taip pat kreipiama didelio dėmesio į Vokietijos maršalo Geringo apsilankymą Ryme.

Kaip žinia, jau kelios savaitės marš. Geringas vieši Italijoje, neseniai lankėsi Libijoje ir čia dalyvavo italų kariuomenės manievruose. Grįždamas į Vokietiją šio mėn. 15 ir 16 dienomis viešėjo Ryme, kur kalbėjo su Musoliniu ir užsienių reikalų ministru Čiano.

Amerikos karo laivynas į Ramųjį vandenyną

Amerikos karo laivynas neseniai manievravo Atlanto vandenyne ir balandžio 27 d. turėjo būti jo paradas. Balandžio 15 d. laivyno vadovybė gavo įsakymą tuojau persikelti į Ramųjį vandenyną. Karo laivai po manievrų buvo išsisklaidę po uostus, jūrininkai taip pat buvo gavę atostogų. Dabar visi turi skubiai grįžti į savo vietas, laivai kraunasi kurą ir maistą. Pirmieji laivai jau išplaukė į Panamos kanalą balandžio 16 d. Laivyno vadovybė tikisi, kad iki balandžio galo ir kiti Amerikos karo laivai įplauks į Ramųjį vandenyną.

Amerikoje neslepiama priežasčių, kurios privertė padaryti tokį staigų žingsnį. Mat, Anglija ir Prancūzija savo laivynus iš visur traukia Europon ir Ramiajame vandenyne jų jau beveik nebeliko. Tad Amerikos laivynui dabar tenka saugoti taika Tolimuose Rytuose ir palaikyti ten pusiausvyra, kad kartais Japonija nepanorėtų jos sugriauti.

„AIDO" SKAITYTOJAMS

Netrukus sueis lygiai vieneri metai, kai buvo pradėta leisti „Aidas". Iš karto ėjo **du** kartus savaitėje, vėliau padažninome, ir nuo 1938 metų spalio 3 dienos mūsų laikraštis leidžiamas **tris** kartus savaitėje.

Padažnindami „Aidą", mes užsikrovėme sau daug daugiau atsakingo darbo ir dedame visas pastangas, kad padažnintas laikraštis nors iš dalies atstotų dienraštį, pranešdamas skaitytojams įvairias naudingas ir įdomias žinias, be kurių šiuo metu negalima apseiti, o taip pat duodamas nemaža įvairiais klausimais straipsnių.

Žinodami mūsų skaitytojų susidomėjimą „Aidu", nepasitenkinome dviem priedais: „Ūkininku" ir „Varpeliu", bet kartą per savaitę duodame dar iliustracijų su įvairiais pasiskaitymais, ir taip pat „Kultūrines Žinias".

Žodžiu, Redakcija iš savo pusės padarė ir daro, ką tik galėdama, kad „Aidas" būtų kuo tobulesnis, kuo mielesnis kiekvieno lietuvio svečias. Ta kryptimi dirbdami, nutarėme šiemet duoti skaitytojams nemokamą priedą — didelę, gražiai iliustruotą lietuvių tautos istoriją, kuri šiuo metu spausdinama.

Dabar laukiame šio to iš skaitytojų. Nedaug iš jūsų norime. Visų pirma kvietėme ir dabar kviečiame, kiek ir kur galint, platinti „Aidą", surandant jam naujų prenumeratorių. Malonu taip pat, kad gauname įdomių korespondencijų beveik iš visų Vilniaus krašto kampelių, kur tik gyvena lietuviai.

Trečias pageidavimas — **prenumerata.**

Dažnindami „Aidą", nepakėlėme jo kainos. Žinia gi, kaimo žmonėms sunku nustverti skatikas. Į tai atsižvelgėme. Bet nedidindami prenumeratos, mes tikėjome ir dabar nenustojame vilties, kad laikraščio prenumeratoriai užmokės nedidelę sumą — tris auksinus. Laikas apie tai pagalvoti ypač tiems, kurie mūsų laikraščiui yra šiek tiek skolingi. Tuo svarbiu reikalu kreipiamės į visus, kaip mieste, taip ir kaime gyvenančius „Aido" prenumeratorius, prašydami paskubėti su prenumeratos atsilyginimu.

Ypač svarbu užmokėti prenumeratą ūkininkams. Mat, darbai laukuose dar neprasidėjo, laiko šiek tiek yra ir todėl būtų labai gera, kad kaimo gyventojai paskubėtų atsilyginti už laikraštį. Neprimename per dažnai šios pareigos prenumeratoriams, bet šiuo žygiu jaučiame reikalą tai padaryti ir tikimės, kad malonūs „Aido" skaitytojai ilgai nelauks ir paskubės užsimokėti.

Laikraštis brangiai atseina: popierius, spauda, siuntimas ir kitos išlaidos yra didelės. Taigi ir kreipiamės į skaitytojus, prašydami prisidėti prie bendro darbo reguliariu, tvarkingu prenumeratos mokėjimu ir taip pat prašome išlyginti senas skolas, kurių vienas kitas prenumeratorius yra padaręs.

Kaip seną skolą, taip ir prenumeratą geriausia siųsti paštu šitokiu adresu:

Wilno, Dąbrowskiego 5 — 1
„Aidas"

Tamstos, malonūs skaitytojai, nekantriai kas antrą dieną laukiate „Aido", o mes nors kartą per metus laukiame iš jūsų prenumeratos.

„Aidas" dar niekuomet nesuvėlavo ir nesuvėluoja, visada reguliariai lanko savo skaitytojus, tikėdamas, kad ir skaitytojai jo nepamirš.

Kas daryti mažosioms Rytų Europos valstybėms?

Kauno dienrašty „XX Amžius" šio mėn. 13 dieną buvo įdėtas įdomus straipsnis apie sunkią Balkanų ir podraug Europos Rytų valstybių padėtį. Straipsnį parašė žymus prancūzų publicistas Julius Sauerveinas. Šio žymaus politikos gyvenimo žinovo straipsnį dedame beveik ištisai, nes jame trumpai ir aiškiai paliesta daugeliui valstybių susidarę sunkumai.

Red.

„Jeigu neateis pagalba iš šalies—rašo Sauerveinas— Vengrija, Rumunija, Bulgarija ir Jugoslavija pasidarys ašies vasalai.

Pirmoji priežastis, dėl kurios šios valstybės negali priešintis, yra ta, kad jos negali gyventi be Vokietijos. Nuo to laiko, kai reichas paėmė Čeko-Slovakiją, į Vokietiją eina 80 proc. Vengrijos eksporto, apie 50 proc. Jugoslavijos eksporto, daugiau kaip 60 proc. Rumunijos eksporto. Reichas vienu rankos mostu gali sugriauti tas tris šalis.

Anglija ir Prancūzija toms šalims bandė padėti, sudarydamos su jomis prekybos sutartis. Bet nei anglai, nei prancūzai iš jų daug nupirkti negali, nes jiems netrūksta nei javų, nei degamosios medžiagos, kurių tos šalys gali pasiūlyti.

Vokiečiai, priešingai, perka viską, ką tik jiems pasiūlo. Jeigu jie patys visko negali sunaudoti, tai jie tas gėrybes parduoda kitiems, gerai iš to uždirbdami.

Antroji priežastis, kuri Vokietijos ir Italijos spaudžiamas valstybes daro nepajėgias, yra jų menkas apsiginklavimas. Apie *Albaniją* ką ir bekalbėti; reikia stebėtis, kad albanų kariai bent kelioms valandoms galėjo sulaikyti italų desantą. Visi ekspertai sako, kad *Jugoslavijos* municijos ištekliai neleistų jai labai ilgai priešintis užpuolikui, nors ir kaip karžygiškai galėtų priešintis jų kariai. *Rumunija* kiek geriau ginkluota, bet visi jos lėktuvai, šarvuočiai, artilerija ir municija vargu ar bus tokia gausi, kad prilygtų dviejų vokiečių armijos korpusų apsiginklavimui.

Trečioji priežastis: tos valstybės yra susiskaldžiusios. Jos dar nėra išėjusios iš to atšakaus nacionalizmo tarpsnio, kuris dėl laimėjimų ar pralaimėjimų verčia užmiršti net visos tautos egzistencijos sąlygas. Štai, sakysim, *Bulgarija* nebijo Vokietijos, nes ji mano, kad vokiečiai padės jai atsiimti Dobrudžą, buvusį Bulgarijos aruodą, kuri buvo prijungta prie Rumunijos 1913 m. Gi rumunų valdžios žmonės nė klausyti nenori, kai jiems kas kalba, kad bulgarų parama jiems būtų labai ir labai brangi, kad be Dobrudžos Rumunijos ūkis galėtų apsieiti, nes javų jai ir taip pakanka.

Vengrai, dvidešimt metų gyvenę desperacijoje, per paskutinius mėnesius išvydę plačias perspektyvas gyvena visiškai suprantamą hiperestezijos krizį. Transilvanijoje (Rumunija) gyvena dvejetas milijonų vengrų, kuriuos regėdama Vengrija visiškai pasiduoda Vokietijos globai; tarp tų dviejų valstybių, tiesą pasakius, nėra nė natūralinės sienos, kuri padarytų įmanomą militarinį pasipriešinimą.

Jeigu Pietų — Rytų Europos tautos būtų vieningos, jos sudarytų bloką, kuris ūkiškai galėtų bendradarbiauti su visomis didžiosiomis valstybėmis, tarp jų ir su reichu. Militariškai — remdamasis Turkija ir gaudamas ginklų iš Sovietų Rusijos jis galėtų atsispirti prieš bet kokį puolimą, ypač, kad tą bloką paremtų Vakarų valstybės.

Deja, apie tokį bloką kol kas negalima kalbėti.

Mažosios tautos, kaip pasirodė, tegali susiburti prieš kitą mažą tautą. Čeko-Slovakija, Rumunija ir Jugoslavija aštriai kontroliavo Vengriją, bet užmiršo, kad pavojus gali ateiti iš kitos pusės—iš daug pavojingesnės valstybės, kaip aštuonių milijonų vengrų tauta.

Panašiai yra ir Balkanuose. Graikija, Jugoslavija, Rumunija ir Turkija yra sudariusios pažiūrėti labai solidų paktą, bet jis buvo nukreiptas prieš Bulgariją, kurią reikėjo laikyti jos sienose, nustatytose 1913 ir 1919 metų sutartimis. Nė viena iš tų keturių sostinių nepagalvojo, ką daryti, jeigu Vokietija pultų Rumuniją arba Italija—Albaniją.

Traktuodami Albanijos reikalą, kaimynai lyg neatkreipė dėmesio į tai, kad italai tą kraštą užėmė ne vien tam, kad jį valdytų, kad tam, kad turėtų bazę operacijoms į Egėjo jūrą ir Dunojų. Sukdami į Egėjo jūrą, italai nori atimti iš britų jų laivyno bazes ir pagrasinti Turkijai; krypdami Dunojaus link, italai kartu su vokiečiais nori užvaldyti Rumunijos derlinguosius laukus. Pakanka mesti akį į žemėlapį, kad pamatytum, koks šiose operacijose Bulgarijos svoris.

Rytų Europoje didžiausia jėga — savo plotais ir mase — yra *Lenkija;* ji turi stiprią armiją, o be to eventuali *Baltijos valstybių* parama įgalintų ją rimtai pasipriešinti Vokietijai".

Ispanija krypsta Rymo — Berlyno pusėn

Baigiantis karui Ispanijoj, Prancūzija ir Anglija susirūpino, kaip nors patraukti gen. Franką savo pusėn, atitraukti jį nuo Rymo — Berlyno ašies. Svarbiausį vaidmenį čia turėjo suvaidinti anglų ir prancūzų kapitalai, kurių sugriautoji Ispanija bus labai reikalinga. Kur tokių kapitalų šalies atstatymui Ispanija galėtų gauti? Vokietija ir Italija žmonių galėjo siųsti Ispanijon, kiek tik reikėjo, bet su kapitalais šioms valstybėms yra labai striuka. Aiškus dalykas, kad be procentų už suteiktas gen. Frankui paskolas Londone ar Paryžiuje jis turėtų perstatyti gaires ir savo užsienio politikos. Šia kryptimi Prancūzijos ir Anglijos diplomatija labai gyvai veikė. Tai buvo kaip tik po Barcelonos užėmimo. Prancūzijos vyriausybė tuojau buvo nusiuntusi pas gen. Franką tartis senatorių Berardą, o taip pat Londonas ir Paryžius pripažino gen. Franko vyriausybę užmegzdamos su ja diplomatinius santykius. Spėjama buvo, kad jei pasiseks Paryžiui ir Londonui patraukti nacionalistinę Ispaniją savo pusėn, tai taika Europoje turės sustiprėti.

Tačiau gen. Frankas nors ir vedė derybas su demokratinėmis valstybėmis nesiryžo nutraukti „draugiškų" santykių ir su Italija bei Vokietija, o pasibaigus karui, nacionalistinė Ispanija aiškiai pasuko Rymo—Berlyno pusėn, prisidėdama prie vadinamojo prieškomunistinio pakto. Netrukus turinti būti sudaryta nauja Ispanijos vyriausybė. Spėjama, kad ministru pirmininku turįs būti paskirtas vadinamųjų falangistų (kraštutinių nacionalistų) vadas Suteneris. Kadangi falangistai apskritai yra linkę dėtis su Rymu ir Berlynu tai greičiausia ir Sutenerio vyriausybė pasuks ta linkme.

Buvo pasklidę gandų, kad naujai paskirtasai Prancūzijos ambasadorius Burgose maršalas Petenas, matydamas savo misijos nepasisekimą Ispanijoje, sugrįžęs Paryžiun ir jau buvęs pasiryžęs atsistatydinti. Tuo tarpu, kaip praneša naujos žinios, Petenas neatsistatydino ir sugrįžo atgal Ispanijon, bet

IGNAS ŠEINIUS 17)

JUZULIS ĖGLIS

Juzulis joja aplink vis didesniu ratu, pats stoja priekin, kur gresia tarp savųjų atsiverti kokia pratėgė. Faivelis Bermanas jau šaudo iš mauzerio, — pristigo rankinių. Kiti vyrai dar taupo, šūvių nevengdami. Arklius piesta statydami, joja arčiau in priešą.

Petras Margelis supranta Juzulio rankos ženklą. Dideliu ratu abiem vieškelio šonais išrikiuoja savo sunkvežimius. Dar vienas ženklas — ir visi raiteliai sujoja ratan. Suguldo arklius ir iš po ratų atstato šautuvus. Inpykęs Kazys Barutis neišsilaiko, šliaužia iš po ratų. Kilsterėja šliauždamas galvą, iššauna ir vėl prigula. Jo pavyzdį paseka kitas, trečias.

Už savo kulkosvydžių užgulę vyrai nešaudo, laukia, kad priešas grįžtų. Tik ar grįš jis, gerai pamokytas? Bolševikai taip pat guldo savo arklius, gula už jų, atsišaudo.

Susišaudymas nusitęsia, darosi nuobodus, aptyla. Tik netyla, o gyvėja Vaitkuškio šlaitais, kalvomis. Iš toli girdėt, kad taip pat labai gyva Gruzdžių ir Vabalkšnės pusėje.

— Gal sunkėja mūsiškių padėtis? Ar nepulti mums? — pradeda nerimti Petras Margelis.

— Dar lukterkim, — užsistojęs sunkvežimio, seka Juzulis kiekvieną apsupusio priešo krusterėjimą. Ramus toks, bet kaktą suraukęs ir kardo rankeną suspaudęs. Gal pasiskubino? Ar išsivers dabar jo dalių vadai vieni be jo? Ar nepasiskubins ir jie kur? — Jaučia, kad nieko dabar negali padaryti, turi būti tik ramus ir kantrus.

Laukais, nuo Gruzdžių pusės atlekia, kiek gali, du raiteliai. Pasineria slėnyje, vėl išsikelia. Raudonieji. Prilėkę krinta savų eilių tarpan. Ir bematant pasikelia visos eilės. Raitas visu greitumu puola centran. Štai jau sumindys Kazį Barutį. Jis pašoksta, šautuvo durklu duria vienon pusėn, buože trenkia kiton. Tai arkliui, tai žmogui. Eilė tam daikte stabterėja, rigzta. Pasipila jo pusėn šūviai. Kazys sukniumba. Tik visi mato, kaip jis staiga užsisėda laisvą raudonųjų arklį, lekia savųjų pusėn. Ties sunkvežimiu susvyra ant arklio, nuslysta. Spausdamas krūtinę, dar šliaužia ir, rodos, šaukia, — tik šnabžda:

— Nenusiminkit... Turim laimėti! — — —

Visų galvos lenktųs ties juo, tik sublizga iš bolševikų makščių kardai, jų arklių nasrai garais sušvinta. Juzulis duoda ženklą. Sutarninai supleška šūviai nuo sunkvežimių ir iš po jų.

Raudonųjų piesta atkilę arkliai atsisėda, raiteliai, išmetę kardus, virsta atopakaliais. Tik ne vienas gyvų raudonųjų nesitraukia. Per savųjų kūnus ir kritusius arklius spaudžiasi priekin. In kulkosvydžių piaunantį lietų atsako revolverių šūviais ir atkeltais kardais. Rodos, jei ir nei vieno neliks, nepasitrauks. Tarytum, čia, šiam daikte, būtų visų svarbiausias mūšis, visų didžiausias raudonųjų uždavinys. Jie turi tą uždavinį atlikti!

— Šovinių mums nepakaks, — kužda Juzuliui pasilenkęs Petras Margelis. — O jau ir žmonių nedaug.

Juzulis permeta žvilgsniu. Tik vienas kitas laiko kulkosvydžio rankeną. Kitų galvos užpakalin atsilošusios. Ne vienas guli arklių ir sunkvežimių užtvaroje, veidu žemėn inkniubęs. Aplink kvepia kraujas, girdėt, stingsta lūpose mamos šauksmai. O bolševikų kulkų lietus netyla, tankėja. Čia sveikų vyrų ir arklių tik kokia pusė, tik kokia šimtinė. O iš ten aplink iškyla vis naujos inšėlosios eilės.

— Pirmyn! — plienu suskamba Juzulio balsas.

Kas ir negali, bando atsikelti, sėsti ant arklio. Švysterėja paskutiniai šoviniai. Juzulio raiteliai, net Petras Margelis raitas, insisuka insiutusin verpetan.

Raudonieji neatšlyžta. Mato, kad jiem vienas mėlynasai, penkių, šešių raudonųjų kaštuoja, vis dėlto neatšlyžta. Jų visų paraudusios akys ieško ir taiko lakaus juodbėrio ir kresno plačiapečio geltonplaukio pusėn. Tikrai, kur jo pasisukta, atrodo kaip liūto tarp avelių pasisukta. Kiti lyg iš išgąsčio, susitikę jo žvilgsnį, virsta atopakaliais nuo savų arklių. Mėlynieji gi, rodos, degtų jo pavyzdžiu, jo jėga savąją keleriopai padidintų.

— Jei Marytė dabar mane pamatytų... — visam inkarštyje, visų diegiančių žaizdų skausme sušvinta Juzuliui pasitenkinimo spindulys. Kur nesušvis, kardu nuo arklių nukėlus vieną po kito tris kirgizus ir vieną šaunų latvį.

— Tik aš jau vienos kojos nepavaldau. Nejaučiu, ar turiu kairiąją ranką. Negaliu balne pasilenkt. Kas jai iš manęs? — — —

O vis dėlto ir dabar vienas drūtas rusas atsilošia ties juo ir nusmunka per nugarą nuo savo šėmio.

Ne šypsena — didesniu pykčiu nusiraižo Juzulio veidas. Raudonieji ne vienais kardais kapoja, turi dar šovinių, brauningais šaudo. Štai, visą laiką kaip titnagas atsilaikęs, krinta greta jo Faivelis Bermanas ir neatkyla. Tik pratiesia ranką, lyg norėtų insistverti Juzulio ir pasakyti sudieu. Tušt priekyje, krūtinę suspaudęs, sugniužta tas, rodos, šįryt miške matytas šešiolikos metų berniokas, sapne besišypsojęs.

Juzuliui kartais lyg aptemsta akyse. Tai negali būti! Jis per visus skausmus insirįžia, piesta pastato Bukštuolį. Bukštuolis priešakinėmis drožia, pataiko raudona žvaižde pažymėtą odos švarką, apverčia apsiputojusį arklį. Šoka per jį, pats piesta stojas ir visu svoriu naują raudonąjį raitelį, akis ištreškusį, kardu užsimojusį, po savim su arkliu sugniaužina. Vėl žvengdamas, krauju putodamas, pakyla, — ir atsisėda. Ne, vėl šoks, — šonu nuvirsta. Juzulis krisdamas stveria žemėn insmigusį šautuvą. Nesuvaldomos kojos keliu atsiremia virpančio Bukštuolio peties. Kas jį puls, sustiks su durtuvo ar buožės sunaikinančiu smūgiu!

Ties juo sutankėja ratas. Likusieji saviškiai apstoja, pasiutę svetimieji veržias.

Kova aplink. Vienan paskutinę gyvybę siurbiančian ir paskutiniu pykčiu šėlstančian verpetan insisuka.

— Neužstokit man! — staiga prašo Juzulis. Šautuvu pasiramsčiuodamas, rodos, lėks priekin.

Atšlyja savieji, išgirdę jo vis dar tokį pat skambiai kietą balsą.

Vienas, šonu insijojęs, pametęs kepurę, kirgizas pataiko, paleidžia pratėgėn šūvį, — Juzulis stabterėja, klaupias, pasiremdamas šautuvu. Šautuvas iškrinta.

— Mama! — tik pasigirsta.

Juzulis atsiremia kakta žemėn.

Lyg žaibas būtų palietęs mėlynuosius. Iš kiekvieno vyro, arklio lyg du trys pasidaro.

— Nepalikt nei vieno! — iškelia Petras Margelis kardą, rodos, tik dabar visai aiškiai supratęs, ko būta Juzulio Ėglio.

Raudonieji, pajutę, kad atsiekė tikslą, slūgsta atopakalin. Tik įnirtęs mėlynųjų būrys ima jų akyse augti, didėti. O nuo Vabalkšnės ir Gruzdžių, matyt, atbėga savieji, proto netekę raudonieji. Krisdami į griovius, vagas, sviesdami ginklus, pamesdami arklius. Ne jie vieni. Juos spaudžia tiršta, ugni-

faktas yra, kad jam nesiseka patraukti gen. Franką aiškiai Prancūzijos, o tuo pačiu ir Anglijos pusėn. Ne todėl Petenui nesiseka, kad jis yra menkas diplomatas, bet todėl, kad dėl kažkokių priežasčių gen. Frankas labiau laikosi ašies, negu demokratinių valstybių. Tokia gen. Franko laikysena yra ne visai suprantama, nes nei Italija, nei Vokietija Ispanijai negalės suteikti jokios ekonominės paramos. Daugiausia jos galės tik išnaudoti nusilpusią Ispaniją.

Tad sunku šiandie išsiaiškinti, kodėl gen. Frankas krypsta daugiau Rymo — Berlyno, o ne Londono — Paryžiaus pusėn. Pavyzdžiui, Italijos savanoriai turėjo būti atšaukti tuojau, pasibaigus karui. Tokį pažadą Musolinis buvo davęs ir Čemberlenui, kai jis šių metų pradžioje buvo apsilankęs Ryme. Tačiau ligi šiol apie savanorių atšaukimą nieko negirdėti. Tiesa, po Albanijos užėmimo Italija nenorėdama visiškai įsipykti Londonui, pasižadėjo, kad savanoriai būsią atšaukti po vadinamojo iškilmingo parodo Madride gegužės 2d. Mat, tame parade būtinai turį dalyvauti ir italų legijonininkai. Ši žinia Londone priimta su tam tikru pasitenkinimu, bet kiti gana skeptiškai žiūri į Musolinio pažadą. Esą, gegužės 2 d. terminas visada galėsiąs būti pakeistas, atidėtas vėlesniam laikui. O tuo tarpu esą Italija (žinoma, kartu su Vokietija) gali ką nors suplanuoti.

Žodžiu sakant, kas gali būti Ispanijoje artimiausioj ateityj niekas nieko tikro nežino. Galima betgi laukti labai svarbių įvykių. Spaudoje buvo pasirodę žinių, kad Ispanijos po gegužės 2 d. pastatysianti savo vadinamuosius imperinius reikalavimus Anglijai Gibraltaro srityje ir Prancūzija—prancūzų Maroko srityje. Bet tie reikalavimai yra, be abejo, ne tiek svarbūs pačiai Ispanijai, kaip Musoliniui ir Hitleriui. Labai galimas dalykas, kad gen. Frankas „laikosi" ašies tik Musolinio ir Hitlerio prievartaujamas. Ką gi gen. Frankas padarytų, jeigu italai ir vokiečiai nesitrauktų iš Ispanijos arba jeigu užimtų kurias nors salas? Juk šiaip ar taip Ispanija yra labai patogi Italijai ir Vokietijai tiek žaliavų eksploatacijos, tiek strateginiu atžvilgiu galimo karo atveju. Jau seniau buvo labai plačiai rašoma apie vokiečių statomas karines bazes ties Gibraltaro sąsiauriu, kuris, kaip žinia, yra anglų rankose, ir Prancūzijos pasienyje. Londone ir Paryžiuje šis italų ir vokiečių įsitvirtinimo pavojus labai gerai suprantamas. Todėl ir Vokietijos karo laivų mokomoji kelione Viduržemio jūron sukėlė visokių spėliojimų.

A.

---

mi inšėlusi mėlyna banga. O štai ten iš pakalnės, iš kitos pusės, nuo Pašilės ir Vaitkuškio, per raudonųjų galvas verčiasi ukmergiškiai lietuviai. — Nejau sumigo raudonieji bepuldami? Kur jų ugningi šūkiai ir raudonomis žvaigždėmis atkeltos krūtinės? Kur jų proletariniu pykčiu degančios akys ir aplink šautuvų vamzdžius ar kardų rankenas komunistine dvasia sužėlusios kumštys?

Ne, bolševikai stojas, kyla, pasineša, — susiplaka būriais, ugnies liekanomis užsidega, mėgina prasiveržt. Vis tiek, kuria kaina ar kryptimi. Vėl supleška šūviai, ir dūmais apniūkusioje saulėje sublizga krauju parūdiję kardai.

— — —

Iš skausmo pavirtęs šonu, Juzulis mato viena akimi sumindžiotuose rugiuose savo ištiestą ranką, pirštą. Per pirštą eina, sparnus stačiai pastatęs, mėlynas drugys. Kaip gyva rugiagėlė. Iš kur jis čia? Juzulis šypterėja, nori primerkti akį, — ji sustingsta. Tik girdi, kaip tolyn, lyg ką besivydamos, trata arklių kanopos... Ne, ne kanopos, — ąžuolinės lentos trata, skamba. Nenustoja, iš laukų kylančiu, dangų aukščiau keliančiu džiaugsmu įsigaudžia.

— Laimėta, — nusišypso pačios vienos Juzulio lūpos.

Ties juo kas lenkias, priklaupia. Vardu šaukia. Kartą, kitą.

— Aš tavęs negirdžiu, Adomai, — lyg atsako Juzulis.

— Ne, jis nieko neatsako...

(GALAS).

Ne taip šoka, kaip groja

(Laiškas iš Varšuvos)

Paskutiniu metu lenkų spaudos tonas lietuvių atžvilgiu pasidarė korektiškas. Ypatingai pažymėtina buvo daugelio lenkų užuojauta Lietuvai tuo metu, kai visi lietuviai skaudžiai pergyveno Klaipėdos atplėšimą.

Kada tenka susitikti su Varšuvos lenku (o ne iš Vilniaus krašto kilusiu), visada lietuviui malonu yra su juo pasikalbėti apie lietuvių-lenkų santykių reguliavimą, apie dviejų tautų sugyvenimą. Ypač Varšuvoje lenkai pilnai supranta nenormalų Vilniaus krašto lietuvių gyvenimą ir daugelis yra tos nuomonės, kad reikia baigti pradėtąją akciją, nes ji esanti daugiau kenksminga valstybei, negu piliečiams.

Lenkų politiniai klubai jau seniai reikalauja, kad vardan gerų lietuvių-lenkų santykių gana taip „tvarkytis" su Vilniaus krašto lietuviais. Kam prisėjo Varšuvoje su lenkais ta tema kalbėti, visi žino, kad čia ta linkme laukiama griežtų atamainų. Ir ne be pagrindo. Laukiame jų ir mes.

Užklausus oficialiuose sluoksniuose, kaip bus su uždarytomis Vilniaus lietuvių draugijomis išgirstama: „Hm, hm, bus, bus!" Ilgiau kamantinėjant sakoma, kad šiemet pavasarį lietuviai galėsią susiorganizuoti į sporto organizaciją. Jei jau tai ne nuo mūsų priklauso, tai tegul būtų ir taip. Lietuvių patarlė sako: „Geriau žvirblis rankoj, negu..."

Lenkai žino, kad lietuviai yra realistai ir nesusižavi vien žodžiais. Tai jie kartoja ir politinių klubų susirinkimuose. Žodžiu, atrodo, kad žymi lenkų dalis Lietuvai ir lietuvių tautai rodo daug simpatijų. Ir atrodo, kad tai nėra koks politinis manevras (jų esama irgi!).

Lietuvos Bičiulių Sąjungoje yra arti 200 narių, tuo tarpu Latvių-Lenkų d-joje Varšuvoje yra vos apie 50 narių. Negalima sakyti, kad lenkų gimnazistas turi ką kita galvoje, kai Lietuvos Pasiuntinybėje aukoja pinigus Lietuvos Ginklų Fondui, kai ateina Pasiuntinybėn nežinoma lenkė ir padeda ant stalo šimtinę sakydama: „Prašau nusiųsti į Kauną Ginklų Fondui. Lai perka ginklus antrajam Grunvaldui". Tai negalima nepasitikėti. Yra žmonių, kurie aukoja po 400 auks. Atrodo, kad Varšuvoje niekas iš lenkų ir pagalvoti nenori, kad šiuo laiku Vilniaus krašte lietuvis neturėtų kultūrinių draugijų. Jei šiuo metu būtų daromas atsiklausimas lietuvių klausimu Lenkijoje, tikrai jis mums būtų palankus. Rodos, optimistiškai kalbama ir diplomatų tarpe, kad lietuvių-lenkų painūs klausimai turi būti išspręsti palankiai.

Tuo tarpu atvykstant iš Varšuvos į Vilnių, nors ir skamba aus yse Varšuvos muzika, bet Vilniuje niekas pagal ją nešoka. Be mados! Vis tie patys kadriliai Palūšėje, Labdarybėje, dėl žemės pirkimo ir pan.

Gerai, kad sunormalizuota tarpvalstybiniai lietuvių—lenkų santykiai. Gerai, kad ieškoma bendradarbiavimui dar ir naujų kelių. Tačiau didele kliūtimi yra tai, kad mūsų draugijas „globoja" kuratoriai, imdami neblogas iš tų Draugijų kasų „algas", kad Vilniaus krašte vis dar pučia šiaurys, kaip kad pūtė ir prieš pora metų. Tačiau lietuviai nenusimena. Jie sako: „Mes, lietuviškojo kaimo sūnūs, nenustosime reikalavę tol, kol gausime, kas mums kaipo piliečiams priklauso".

K. U.

KORESPONDENCIJOS

Lydos apskr.

Pelesa, Rodunės valsč. *Susiorganizavo.* Pelesos parapijos lietuvių jaunimas pasiilgęs savo lietuviškų organizacijų, susibūrė į Katalikų Akcijos skyrių Pelesoje. Steigiamasis susirinkimas įvyko balandžio 10 dieną. Dalyvavo apie 50 asmenų.

Susirinkimą pradėjo vietos klebonas kun. Jonas Vienožindis, ryškiai apibūdindamas šios organizacijos tikslus ir jų svarbumą. Po to kalbėjo St. Šimelionis apie visuomenišką organizacijos reikšmę jaunimui.

Valdybon išrinkti: Kazys Dada iš Dubinių, vicepirmininkas Vincas Stračinskas iš Pelesos, sekretorius Izidorius Šimelionis iš Dubinių, kasininkas Bronius Kanevičius iš Pavalakės ir nariai be ypatingų pareigų — Balys Nasulis iš Piliūnų ir Stasys Kaliauskas iš Pelesos.

Dalyvis.

Pavalakė, Rodunės valsč. *Buvo lietuviškas vakaras.* Velykų antrą dieną Pavalakės sodžiaus lietuvių jaunimas surengė lietuvišką vakarą. Vaidino 4 veiksmų dramą „Živilę". Vaidinimas vietos žmonėms patiko. Tai buvo didelė retenybė.

Į vakarą buvo atvykę Pelesos klebonas kun. J. Vienažindis, Piliūnų, Padzitvio, Pelesos ir kitų sodžių jaunimas. Apskritai imant vakaras pavyko.

Dalyvis.

Brėslaujos apskr.

Jonavas, Vydžių valsč. *Už šokius protokolas.* Brėslaujos apskrityje rengiant viešas šokių pramogas reikalingi apskrities storastos leidimai. Bet leidimai daugiausia duodami tik organizacijoms ir mokykloms.

Šios apylinkės lietuvių jaunimas savų organizacijų neturi. Dėl to šokių pramogos čia būna rengiamos savybiniu, privatiniu būdu. Jose dalyvauja vien (šeimininkų) sukviestas jaunimas. Ir pagal įstatymą tokio pobūdžio pramogoms valdžios leidimai nereikalingi.

Panašiai buvo ir Jonavo sodžiuje balandžio 9 dieną. Vietos gyventojas Silva Šalkauskas buvo pas save suruošęs šokius. Juose dalyvavo vien šeimininko sukviestas jaunimas. Bet Vydžių policija į tokią šokių pramogą pažiūrėjo kaip į viešąją ir atėjusi liepė jos dalyviams išsiskirstyti. Prieš išskirstymą pas kiekvieną dalyvį buvo padaryta asmeninė krata. Be to, už šokių pramogos surengimą be leidimo namų šeimininkui S. Šalkauskui surašytas protokolas.

Kitą dieną Vydžių policija į Jonavą buvo atvažiavusi patikrinti, ar nerengiamas viešas lietuviškas vakaras. Bet kai tokio vakaro nebuvo, tai ir neturėjo kas daryti.

Vietos žmonės spėja, kad dėl šokių pramogos ir dėl vakaro policiją kas nors suklaidino. Ir todėl tikimasi, kad dėl surengtos šeimyninės šokių pramogos jos organizatorius nemalonių pasėkų neturės.

Bronius.

Švenčionių apskr.

Ignalinas. *Dėl pašto veikimo.* Ignalinos apylinkės lietuviai gyventojai yra labai nepatenkinti vietos pašto įstaigos veikimu. Kaip žinia, Ignaline yra geležinkelio stotis. Todėl čia paštas ateina kiekvieną dieną po du - tris kartus. O tuo tarpu apylinkės gyventojams *laiškai ir laikraščiai išdalinami tik vieną kartą savaitėje.*

Ignalino pašto įstaiga apylinkės gyventojams atsiųstus laiškus ir laikraščius atiduoda sodžių seniūnams. Adresatai jų atsiimti negali. Bet *seniūnai į paštą turi atsilankyti per savaitę tik vieną kartą.* Esant tokiai tvarkai, seniūnai į paštą atsilanko tik turgų dienomis — ketvirtadieniais. Tuo būdu žmonės laikraščius ir laiškus gauna labai pavėluotai — po savaitės, o kartais ir po dviejų, nes seniūnai greitu įteikimu nesirūpina.

Tokia netvarka daugiausia yra įkyrėjusi tiems, kurie neturi arčiau seniūnų. Negalėdami to ilgiau pakęsti, kai kurie dabar laikraščius ir laiškus gauna per savo tarpininkus Ignalino žydus... Žydai juos gauna savo vardu ir adresatams įteikia greičiau, negu seniūnai.

Dėl šio nenormalumo apylinkės gyventojai ketina su skundu kreiptis į Vilniaus pašto ir telegrafų direkciją.

Palaukinis.

Viln.-Trakų apskr.

Valkininkas. *Šiurpi nelaimė.* Prieš pat Velykas čia įvyko šiurpi nelaimė. Vietos diktos fabrike tragingai žuvo vienas dar jaunas darbininkas. Kaip ir visuomet iš pat ryto jis atėjo darban ir ėmėsi ruošti mašiną. Jam bededant ant mašinos rato diržą, mašina pergreit ėmė veikti ir nelaimingas darbininkas atsidūrė tarp mašinos ratų... Kai buvo pastebėta, darbininkas jau buvo sudraskytas...

Atvykusi vietos policija tuojau atleido nuo darbo visus darbininkus ir ėmė tyrinėti įvykį. Netrukus iš Vilniaus buvo atvykęs teismo tardytojas ir gydytojas, kurie vietoje išaiškino darbininko žuvimo priežastis ir leido jo palaikus palaidoti.

Vietos žmonės kalba, kad beveik prieš kiekvieną didesnę metinę šventę Valkininke arba jo apylinkėje vis įvyksta kokia nors didesnė nelaimė ar kuris kitas šiurpus įvykis. Ir taip jau esą būta keletą kartų.

A.

Oro ir jūrų laivynų kovos būsimame kare

Visą laiką augant aviacijos pajėgumui tarp kariškių smarkiai ginčijamasi, ar galės būsimajame kare karo laivynai atsilaikyti prieš tą oro ginklą. Vieni mano, jog šarvuočiai savo reikšmės dabartiniame kare nenustos ir sėkmingai galės su aviacija kovoti. Tačiau mamoma, kad jūrų mūšiai jūrose bus nebegalimi, o turės būti perkelti į vandenynus. Specialistai mano, jog karo laivai galės kovoti su aviacija dėl šių priežasčių: 1. lėktuvo nepatvarumas atsilaikyti taikliai ugniai, 2 menkas pačio lėktuvo bombų taiklumas, 3. menka avio bombų energija, 4. galinga zenitinė artilerija. Visa tai daro karo laivą mažai įveikiamu aviacijai.

Tokios išvados yra ne visai teisingos. Žinoma, lėktuvą kartais gali numušti kiekviena atsitiktinai paklydusi kulka, šrapnelio skeveldra ir panašiai, bet netikra, jog lėktuvas savo bombas mestų iš 3—4 kilometrų aukščio, kada bombai nukristi reikia apie 30 sekundžių ir kada vėjas per tą laiką bombą nuneša gerokai į šalį, o plaukiąs laivas ir vėl žymiai pajuda į kitą vietą. Prie dabartinės technikos lėktuvas savo bombas mėto nuo 300—600 metrų aukščio ir bomba savo tikslą pasiekia ne ilgiau kaip per 3 sekundes. Reikia manyti, kad dabartiniame kare aviacija laivyną puls ypač sunkiomis jam sąlygomis. Avangardiniai lėktuvai atskris pirmieji ir iš didelio aukščio apmėtys laivyną dūminėmis ir nuodingomis bombomis. Tos bombos, atsimušusios į vandenį, apsups laivus dūmine uždanga ir nuodingais rūkais. Kadangi nuodingos dujos ne tik patenka į kūną per kvėpavimo organus bet ir pro odos plyšius, tai laivų artileristai turės be dujokaukių apsirengti specialiais rūbais, kurie varžys jų judesius. Be to, teks dirbti dūmuose, per kuriuos nieko nesimatys ir todėl šaudyti teks aklon, kas reiškia, jog taiklumas bus visiškai menkas. Tuo metu atskris bombonešiai, kurie nusileis iki 300—400 metrų ir taikys į išsikišusius iš dūminės uždangos laivų stiebus. Pratimai parodė, kad dūminė uždanga laivų stiebų nepadengia, nes laikosi žemiau. Bombonešiai gana taikliai iš nedidelio atstumo mėtys bombas po 2, 3 ir net keturias tonas svorio. Tokio pajėgumo bombų neišlaikys jokio dėnio šarvai. Nereikia pamiršti, kad avio bombose sprogstamos medžiagos yra žymiai daugiau, negu artilerijos sviediniuose, nes jų sienelės žymiai plonesnės. Aviobomba 1000 kilogramų svorio, numesta iš 3000 metrų pramuša 130 milimetrų šarvus. 2000 klg. bomba pramuša 165 milimetrų storumo šarvus. Tuo tarpu moderniškiausio anglų šarvuočio „Nelsono" šarvai tėra tik 150 mm storumo. Taigi laivų šarvai aviacijos bombų yra pramušami. Bet aviobomba nebūtinai turi pataikyti į patį laivą. Ji turi daug fugasinės jėgos, negu pramušamosios. Fugasas gi kaip žinoma daug smarkiau veikia, kai bomba patenka į vandenį ir sprogsta jame. 1000 klg. bomba, sprogusi vandenyje, viską naikina aplink 60 metrų spinduliu. Čia tenka priminti, kad povandeninė karo laivų dalis yra nešarvuota ir todėl netoli laivo numesta aviobomba gali laivo apačioje padaryti didžiausią žalą.

Bet lėktuvai gali ir kitokiu būdu atakuoti karo laivus. Jie patys prisidengia dūmine užtvara ir lekia joje kaip debesyse. Tuomet laivų artilerija irgi tūri šaudyti aklai, tuo tarpu kai lėktuvai vienai ar dviem sekundėm iš dūmu debesio išlenda susiorientoti, o vėliau prisiartinę prie tikslo pikiruoja tiesiai į laivus kad numestų savo krovinį. Pikiraravimas trnka apie 15 sekundžių. Per toki trūmpą laiką artilerija aiškiai negali sutvarkyti savo užtveriamąją ugnį ir aviacija spėja savo uždavinį atlikti ir nenubausta pasišalinti.

Lėktuvai laivyną gali atakuoti ir nakties metu. Tai daroma tokiu būdu. Suradę jūroje laivyną lėktuvai išmeta šviečiančias raketes. Jos pristiprintos prie parašiutų ir gali 500 metrų aukštyje išsilaikyti apie 3 minutes. Jūrininkai žiūrėdami į dangų nieko nemato, kadangi milijoną, žvakių turinčios raketės juos stačiai akina, o tuo tarpu lakūnai iš viršaus puikiai mato laivyną ir pradeda ant jo mesti savo pragaištingą krovinį.

Yra nustatyta, kad 3 nuoš. avio bombų į tikslą pataiko. Jei atsiminsime, kiek lėktuvų gali dabar pasiųsti į mūšį didžiosios valstybės, tai teks pripažinti, kad per vieną tik skridimą į jūrų laivyną galės būti numesta 500 000 klg. spragstamosios medžiagos. Iš jų 3 nuoš. arba 13.000 klg. pataikys. Taigi laivyno nuostoliai turės būti milžiniški. Iš čia seka, kad uždarose jūrose laivynas beveik dabartiniame kare negalės pasirodyti, nes žvalgybiniai lėktuvai laivyną uždaroje jūroje ir dieną ir nakti lengvai galės surasti ir pridaryti daug nuostolių.

Aviacija yra gavusi dar vieną galingą ginklą prieš jūrų laivynus, tai plaukiančiosios minos. Specialūs lėktuvai didžiausiu greičiu skutamuoju skridimu lekia jūros paviršiumi ir prisiartinę prie didžiulių šarvuočių ar prekybinių laivų paleidžia galingą torpedą, kuri vandenyje iki taikinio jau nuplaukia pati savarankiškai. Naikinamoji tokia torpedos galia nežmoniška ir ji didžiulį laivą gali pasiųsti į dugną per kelias minutes. Tokios atakos būsiančios daromos prietemoje, kad virš laivyno dideliame aukštyje skraidys eskadrilės ir savo triukšmu nustelbs atakuojančio lėktuvo torpedininko triukšmą. Tie lėktuvai torpedininkai tupės kur nors už 110 kilometrų nuo laivų kelio tiesiai vandenyje ir gavę iš žvalgų žinią pakils tiesiai nuo vandens paviršiaus į ataką. Kadangi jie lekia 4 kilometrų greičiu per minutę, tai visa jų ataka truks 2—2,5 minutės ir atmušti ją bus stačiai neįmanoma.

Kas liečia jūrų bazes, tai jos karo metu bus irgi menkai apsaugotos, nes priešo lėktuvai visuomet atskris naktį, kada zenitinė artilerija bus mažiausiai veikli, o saugojantieji bazes lėktuvai nors ir skraidys tamsiame nakties danguje, bet priešą ne visuomet galės laiku pastebėti. Tokiu būdu aviacija, kaip atrodo, prieš jūrų laivynus dabartiniame kare bus ginklas labai rimtas ir baisus.

„Laikas"

KRONIKA

Dėl gimnazijos teisių

Prieš pora metų, kada buvo uždarinėjamos mūsų draugijos ir įstaigos, vienintelei Vytauto D. Gimnazijai buvo atimtos valstybinių gimnazijų teisės. Tų teisių netekimą skaudžiai junta besimokąs lietuvių jaunimas. Moksleivių tėvai naudojasi kiekviena proga, kad galima būtų palengvinti moksleiviams eiti mokslas.

Pereitais metais pavasarį tėvų delegacija apsilankė pas viešintį Vilniuje švietimo ministrą p. Sventoslavskį ir prašė grąžinti gimnazijai teises. P. ministras tuomet prašė delegaciją truputį palaukti, kol jis pakalbėsiąs su kitais ministrais tuo reikalu ir jį palankiai išspręsiąs. Šiemet kovo mėn. tėvų komitetas kreipėsi į tą patį p. ministrą, primindamas jam duotąjį anuomet pažadą ir prašydamas greičiau grąžinti gimnazijai teises.

Dabar, iš atžvilgio į besiartinančius egzaminus 4-ai gimnazijos klasei ir 2-ai licėjaus klasei, tėvų komitetas, kaip teko sužinoti, mušė telegramą Ponui Valstybės Prezidentui ir prašė Jo intervencijos teisių grąžinimo reikalu.

Atsakymų iš visur laukiama.

Kun. Dr. A. Viskantas buvo Ryme

Uždarytosios Lietuvių Mokslo Draugijos pirmininkas kun. Dr. A. Viskantas Velykų šventėms buvo išvykęs Ryman. Į Vilnių sugrįžo balandžio 16 dieną.

Negalėjo atsiimti iš Kauno atsiųstų laikraščių

Šių metų kovo ir balandžio mėnesiais tris kart iš Kauno buvo siunčiama į Vilnių didesnis kiekis laikraščių — „Ūkininko Patarėjas", „Mūsų Laikraštis", „Jaunoji Karta" ir „Vairas".

Dėl ne nuo gavėjų pareinančių priežasčių aukščiau sužymėtų laikraščių siuntos ilgiau pagulėjo Vilniaus prekių stotyje. Ir kai gavėjai, gavę balandžio 12 dieną pranešimą, nuvyko tų laikraščių atsiimti, jiems buvo pranešta, kad atsiųsti iš Kauno laikraščiai, kaip ilgiau pagulėję, dabar yra laikomi makalatūra, kuri esą galima atsiimti gavus specialų Prekybos ir Pramonės ministro leidimą ir dar sumokėjus muito ir kitas išlaidas—iš viso apie 200 auks.

Gavėjai, nebūdami tikri, kad greitu laiku galėsią gauti ministro leidimą ir turėdami galvoje brangų laikraščių išpirkimą, jų atsiimti negalėjo.

Išvažiavo Vilkaviškio gimnazijos ekskursija

Kaip jau buvo rašyta, balandžio 12 d. į Vilnių buvo atvykusi iš Vilkaviškio Dro Jono Basanavičiaus vardo gimnazijos ekskursija, kuri aplankė Rasų kapines, pagerbė Dro Jono Basanavičiaus kapą, dalyvavo bendruose Vytauto Didžiojo gimnazijos moksleivių savybės vakarėliuose ir aplankė įdomesnes Vilniaus vietas. Balandžio 14 dieną vilkaviškiečiai buvo nuvykę į Trakus. Be to, tą pačią dieną turėjo draugiškas krepšinio rungtynes su Vytauto Didžiojo gimnazijos ir vienos lenkų gimnazijos mokiniais.

Balandžio 15 d. Vilkaviškio gimnazijos ekskursija vakariniu traukiniu išvažiavo Kaunan. Į Vilniaus geležinkelio stotį ekskursiją palydėjo Vytauto Didžiojo gimnazijos mokytojai, mokiniai ir didų orkestras. Prieš išvažiuojant Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje ekskursijos dalyviams buvo suruošta arbatėlė, kurios metu vilniečiai ir vilkaviškiečiai pasakė nuoširdžių kalbų.

Kaunas nugalėjo Varšuvą

Balandžio 16 dieną Varšuvoje pirmą kartą įvyko lietuvių lenkų sporto rungtynės. Tai buvo pirmas oficialus lietuvių ir lenkų sportininkų susitikimas.

Žaista buvo stalo tenisas. Iš lietuvių pusės žaidė Kauno tenisistai, iš lenkų — Varšuvos tenisistai. Ir vieni ir antri buvo sudarę 9 poras. Žaidimas buvo gyvas, įdomus. Jis pasibaigė lietuviams sėkmingai. Kaunas nugalėjo Varšuvą žymiu skirtumu — 7:2. Vadinasi, kauniečiai varšuviečius nugalėjo 7 kartus, o varšuviečiai kauniečius tik 2 kartus.

Į šias rungtynes buvo atsilankę Lietuvos Pasiuntinybės patarėjas Trimakas, Pasiuntinybės tarnautojai, aukšti lenkų valdininkai ir daug šiaip žmonių.

ISPANIJA PO KARO

Šiuo metu prie Ispanijos pakraščių telkiasi Vokietijos ir Italijos karo laivynai. Anglija ir Prancūzija savo laivynus taip pat buria Viduržemio jūroje. Pasklido gandai, kad gen. Franko rengiasi pareikalauti iš Anglijos atiduoti Ispanijai Gibraltarą. Anglai skubiai stiprina Gibraltarą iš sausumos ir dar graso atimti iš Ispanijos Centą. Gibraltaras ir Centa, kaip žinia, saugo kelią iš Atlanto vandenyno į jūrą ir turi didelės reikšmės.

Prancūzijos ambasadorius marš. Petenas sugrįžo Ispanijon ir, girdėti, turįs pareikšti Burgoso vyriausybei, kad Prancūzija atiduosianti išvežtąjį Ispanijos banko auksą, išvežtus vyriausybininkų ginklus ir pabėgusius Bizarton karo laivus, kai iš Ispanijos bus išsiųsti italų savanoriai.

Italų savanoriai būsią išsiųsti bene po gegužės 15 d.

Anglija ir Sovietų Rusija

Čemberlenas paskutiniu metu kiek kartų kalbėjo parlamente, tiek kartų suminėjo, kad tarp Anglijos ir Sovietų Rusijos esąs reikalingas glaudus bendradarbiavimas, nors tarp abiejų valstybių esama didelių idėjinių skirtumų.

Dabar pranešama, kad Londone užsienių reikalų ministras Halifaksas kelis kartus kalbėjęsi su Sovietų Rusijos ambasadoriumi Maiskiu, painformuodamas jį apie Anglijos nusistatymą dėl susidariusios padėties. Kartu Anglijos ambasadorius Maskvoje taip pat gavo pranešimų dėl abiejų didžvalstybių bendradarbiavimo.

Ta proga spaudoje pasirodė žinių, kad artimiausiu metu dalis Anglijos karo laivyno plauks į Juodąsias jūras.

Taip pat Anglija norėtų, kad Sovietų Rusija kuo greičiau pasisakytų, ar ji duosianti garantijų dėl Europos rytų ir pietų valstybių.

Vokiečiai kalba vis griežčiau

Jau buvo trumpai minėta, kad paskutinę Anglijos premjero kalbą vokiečių laikraščiai pavadino blefu, podraug ją kritikuodami. Dabar paaiškėjo, kad vokiečių spauda pradėjo aštrią kampaniją prieš Angliją. Kiek galima susigaudyti iš oficialių agentūrų paduodamų žinių, vokiečių laikraščiai, rašydami apie Angliją, nesiskaito su žodžiais.

Pavyzdžiui, vyriausias hitlerininkų organas „Volkischer Beobachter" šitaip rašo:

„Dabartinė Anglijos politika yra blogiausios rūšies imperlalizmas. Vokietijai ir Italijai nusibodo priešintis su Anglijos užsispyrimu viešpatauti pasaulyje. Anglija be reikalo sudaro įtemptą Europoje atmosferą, sabotuoja natūralę evoliuciją ir nekaltas tautas įtraukia į nemalonias situacijas. Kyla klausimas — rašo „V. B." — ar Anglijos vadai nustojo proto, ar pasidarė nematytais cinikais. Anglijos politika iš tikro stengiasi grąžinti Versalio pergalės sistemą. Ties tokiomis tendecijomis subyrės Anglija, nes vienos kartos laikotarpyje Europos sveikos jėgos nesiduos sustingusiems reakcionieriams pavergti".

Panašiai rašo visi vokiečių laikraščiai, kurie ta proga ypač smarkiai puola Angliją už jos dėjimąsi su Sovietų Rusija.

Įvairu-įdomu

Italija sparčiai vokietinama

Vieno prancūzų dienraščio korespondentas rašo iš Rymo:

— Kai italų legioninkai pradėjo žingsniuoti „žąsies žingsniu", o Musolinis pakeitė savo apskritą kepuraitę į kepurę su dideliu lanku, Europos buvo šaipomasi. Tuo tarpu tos permainos turėjo simbolinės reikšmės: jos buvo pirmieji pažymiai to Italijos vokietinimo, kurs sistemingai eina ligi šiol ir kurio rezultatus reikia pripažinti nepaprastai giliais.

Italų laikraščiai daug rašo apie „kultūrinius mainus", bet iš arti tai stebįs prancūzų žurnalistas liudija, kad tie mainai vienašališki ir vokiečių įtaka nuolat auga mokyklose ir universitetuose. Įdomu, kad neseniai paskelbtoji „mokyklos chartija" įveda privalomąja svetima mokyklose vokiečių kalbą vietoj prancūzų. Tai pateisinama tokiu būdu: „Prancūzų kalbos dvasia ir struktūra perdaug tolimi nuo lotynų genijaus, tuo tarpu kai vokiečių kalba jam labai artima".

Prieš keletą savaičių visuose Italijos miestuose pradėjo veikti tam tikros kontrolės komisijos, kurios „valo" bibliotekas. Kiekvienoj komisijoj yra vokietis patarėjas, kurs duoda patarimus savo italų kolegoms pagal vokiečių pavyzdį. Iš bibliotekų išimamos knygos pagal tokius požymius: 1) neatitinkamas fašistinei santvarkai, 2) nemoralumas, 3) autoriaus rasinė priklausomybė. Tuo pagrindu pasitaiko keistenybių: labiausiai išplatintas studentų technikų ir inžinierių techniškasis žodynas sudarytas žydo Kolombro ir todėl išimamas iš apyvartos. Tuo tarpu jis yra būtiniausia mokslo priemonė, be kurio studentai liko kaip be rankų. Tad tenka juo naudotis slaptai ir jis įgijo aukso vertę.

Profesoriai žydai pašalinti iš italų universitetų. Jų tarpe prof. Levi Čivita, kurio išskaičiavimais buvo statomi italų lėktuvai. Jam pakeisti Italijoj neatsirado tolygaus svorio mokslininko ir jo katedra buvo pavesta iš Vokietijos pakviestam profesoriui.

Visoj Italijoj pilna vokiečių turistų, daugiausia „darbininkų fronto" narių, kuriuos vyriausybė siunčia valdžios sąskaiton. Jie užsiima ne tiktai meno paminklų stebėjimu ir poilsiu gražiojoj gamtoj, bet italų Tiroly jie varo aktingą propagandą.

Italijoj ėmė rodytis daug vokiečių karininkų kariškoj uniformoj. Kartais jie nešioja ant rankovės išsiuvinėtą užrašą „Italien Truppen" (Italijai skirtoji kariuomenė). Tie žodžiai daro slegiančio įspūdžio italams, nežiūrint jų išoriniai draugingos prasmės. Dažnai atvyksta savo automobiliuose „gestapo" (vokiečių slaptosios policijos) agentai. Jų plokščios kepurės taip panašios į naująją italų karių uniformą, kad iš tolo negalima išskirsti, kuris italas, kuris vokietis. Ir toji splinkybė eilinių žmonių priimama labai skaudžiai. Apskritai, nepalankumo vokiečiams niekas neslepia. Jauni italų studentai korespondentui esą pareiškę: „Mano tėvas kovojo prieš vokiečius, aš nenoriu kovoti už juos".

Viename Rymo restorane korespondentas stebėjo tokį vaizdą: du vokiečiai, vienas karys, antras civilis, užsakė vieną porciją makaronų ir gabalėlį mėsos. Pasidalinę ir suvalgę po pusę porcijos jie išėjo, palikę tarnui keletą santimų arbatpinigių. Tarnas piktai pažvelgę į išeinančius svečius ir tarė nuolatiniam svečiui prancūzui:

— Matėt? Mūsų būsimieji šeimininkai.

100 metų Rietavo žemės ūkio mokyklai

Šiais metais sukanka 100 metų nuo pirmosios Lietuvoje įsteigimo žemės ūkio mokyklos Rietave. Tai buvo 1839 m. kunigaikščio Irinėjaus Oginskio vardu įsteigta žemės ūkio mokykla. Jos vedėju buvo paskirtas pirmųjų lietuviškųjų metraščių leidėjas Laurynas Ivinskis.

Mokyklos programa taip pat buvo jo paruošta. Programos būta labai plačios. Buvo dėstoma apie žemės dirbimą, sėjomainą, gyvulininkystę. Mokykla nesitenkino vien teorija, bet visa buvo atliekama ir praktiškai specialiame prie mokyklos įsteigtame ūkyje, kurs ir dabar dar tebevadinamas agronomijos dvaru.

Mokykla lankyti buvo leista tik apylinkės valsčių baudžiauninkų vaikams. Nors mokykla veikė ne ilgą laiką, bet vietos ūkininkavime paliko reikšmingų pėdsakų. Mokykloje visos pamokos buvo dėstomos lietuvių kalba. Šios mokyklos programos rankraštis rašytas Lauryno Ivinskio yra išlikęs iki mūsų dienų — Vytauto Didžiojo Universiteto bibliotekoje.

Šiuo metu Rietave taip pat yra žemės ūkio mokykla. Šiais metais norima pastatyti Laurynui Ivinskiui paminklas.

75 metai Raudonajam Kryžiui

Pati pirmoji Raudonojo Kyžiaus idėja gimė kautynių lauke. Tat įvyko 1859 metais birželio 24 d. Sol ferino apylinkėje susikirto italų — prancūzų kariuomenė su austrais (iš viso 300 000 karių) ir po 15 valandų žiaurių kautynių laimėjo, Bet daugumas sužeistųjų, nesulaukę medicinos pagalbos, nes prie jų nebuvo kaip gydytojams prisiartinti mirė.

Visa tat stebėjęs Enrikas Dunaut ilgą laiką negalėjo nurimti. Jam vis vaidenosi matytųjų baisybių vaizdai ir bergždžios, niekam nereikalingos sužeistųjų kančios. 1862 m. jis parašė knygutę: „Solferio kautynių atsiminimai", kurioje jis iškėlė mintį, kad sužeistieji nebūtų laikomi priešais ir kaip galima greičiau būtų šalinami iš kautynių lauko.

Autoriui pavyko sudominti vieną prancūzų generolą, Beaufort d'Hautpoul. Tasai jam padeda prieiti prie Napoleono III, o tat buvo būtina, nes Dunaut idėjoms jau spėjo pasipriešinti indentūra, kurios žinioje buvo karo sanatorija. Prancūzų imperatorius pritarė sumanymui ir jo tarptautinei linkmei. 1864 m. gegužės 25 d. Danaut įsteigė laikinąjį prancūzišką sužeistiesiems kariams gelbėti, o jau rudenį (VIII 8) tais pačiais matais buvo paskirtas pirmas įvairių kraštų delegatų suvažiavimas Ženevoje. Kvietimus išsiuntinėjo Šveicarijos vyriausybė. Napoleonas III, gavęs tą kvietimą, parėmė jį kitose sostinėse, nes tuo laiku jo balsas Europoje buvo visų svarbiausias. Kongresas pavyko, ir jo nutarimai buvo Prancūzijos priimti. Kelių generolų paskyrimas naujos draugijos valdybon dar daugiau sutvirtino jos būtį, ir antroj tarptautinėj parodoj Paryžiuje 1867 m. buvo varoma plati tos įdėjos propaganda.

Iš pradžių ji buvo trumpai ir kukliai parengta prisidengiant „sužeistųjų karių neitralizacijos" šūkių. Ilgainiui iš prancūzų iniciatyvos išaugo puiki humanistinė įstaiga, kuri savo visapusiška veikla aprėpia dabar visą pasaulį, nes pasaulį, nes visuose kraštuose turi savo gausius skyrius ir nuoširdžius veikėjus tai idėjai.

Taikos metu Raud. Kryžius išlaiko ligonines, dalina surinktas pašalpas, rūpinasi šalių higiena ir gerina sanitarinės gyvenimo sąlygas.

Vokiečiai mokys vaikus šaudyti

Švedų laikraščiai praneša, kad Vokietijoje artimiausioje ateityje pradėsią apmokyti vaikus nuo 11 metų amžiaus šaudyti.

Šeštadieniais Berlyne du kart daugiau susisiekimo nelaimių

Berlyne išleistas statistinis metraštis. Pagal tą metraštį kiekvieną šeštadienį Berlyne įvykstą dvigubai daugiau nelaimių negu bet kurią paprastą dieną. Tai aiškinama tuomi, kad berlyniečiai šeštadieniais skuba greičiau ištrūkti iš miesto, ir todėl atsiranda didesnis žmonių judėjimas.

Dabar opozicijoj tik Lietuvos priešai

Balandžio 13 ir 14 dienomis Kaune įvyko Lietuvos mokytojų suvažiavimas — vadinamosios mokytojų dienos. Suvažiavimo programoje buvo paskaitos šiomis temomis: „Piliečio auklėjimas", „Dorinis auklėjimas", „Karinis tautos parengimas", „Auklėjimo aktualijos vidurinėje ir pradžios mokykloje".

Suvažiavimo atidaryme dalyvavo ir pasakė kalbas ministras pirmininkas gen. J. Černius, švietimo ministras Dr. L. Bistras, Šaulių Sąjungos pirmininkas pulk. Saladžius ir kiti.

Ministras Pirmininkas savo kalboje tarp kitko šitaip pasakė:

„Kaip žinote, yra sudaryta nauja vyriausybė, kuri yra užsibrėžusi dirbti vieningą darbą. Dabartinė vyriausybė yra vieningo darbo vyriausybė, kaip ją pavadino Respublikos Prezidentas Antanas Smetona. Ši vyriausybė jums ir visiems kitiems sako, kad lietuvių tauta išliks gyva tik tada, kada visa lietuvių tauta bus pozicija, o opozicija bus tas, kas puls Lietuvą".

Toliau suminėjęs mokytojų pareigas ir uždavinius, ministras pirmininkas šitaip užbaigė:

„Nors mes esame maža, bet laisva, garbinga ir vieninga tauta, viską dirbanti tautos gerovei. Tokį pasiryžimą turėdami, mes tikime savo nepriklausomybe ir turime taip tvarkytis, kad būtumėme kiek galima daugiau atsparesni, daugiau klestėtų mūsų kultūra ir būtumėm stipriai įsitvirtinę ekonominėje srityje".

— Pernai Kaune įsteigtoji Visuomeninio Darbo Vadyba paskutiniu laiku buvo priskirta prie Vidaus Reikalų Ministerijos. Dabar, kaip Kauno laikraščiai praneša, V. D. V. visai panaikinama. Vietoj šios įstaigos numatoma Vidaus Reikalų Ministerijoje įsteigti Spaudos ir Draugijų Departamentą, kurio žinioje bus spaudos, draugijų, susirinkimų, filmų cenzūros ir kiti reikalai.

— Balandžio 24 d. Berlyne prasidės Lietuvos ir Vokietijos derybos dėl Klaipėdos uoste skiriamos Lietuvai laisvos zonos, dėl atsiskaitymo už įdėtus Klaipėdos krašte Lietuvos kapitalus ir kitais ekonominiais bei finansinais klausimais. Lietuvos delegacijai pirmininkaus dir. Norkaitis.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Užsienyje dvigubai.
Skelbimų kaina: ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**.